

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Reportagejournalistik i olika medier

En lingvistisk textanalys ur ett kritiskt diskursanalytiskt perspektiv.

Författare: Joakim Mattsson

Juni 2013

Uppsats, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Medie- och kommunikationsvetenskap
Medie- och kommunikationsvetenskap (61-90), HME01C

Handledare: Gabor Bora
Examinator: Mats Hyvönen

Abstract

Titel: Reportagejournalistik i olika medier.

Kurs: Medie- och kommunikationsvetenskap 31-60 (HME01C).

Författare: Joakim Mattsson.

Handledare: Gabor Bora.

Examinator: Mats Hyvönen.

Seminariebehandlas: 2013-06-04 kl 11-12.

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur reportagejournalistik skiljer sig i olika publiceringskanaler. Huvudpunkt för undersökningen ligger i att studera lingvistiska skillnader och undersöka hur journalistiska texter dras mot olika fält beroende på publiceringskanal.

Undersökningen består av en lingvistisk textanalys ur ett kritiskt diskursanalytiskt perspektiv. Denna analys har jag gjort med hjälp av två journalistiska verk där det ena är publicerat på Aftonbladets webb och det andra i pappersmagasinet Offside.

De slutsatser som dras utifrån undersökningen bör ses som ett första närmande av att undersöka de skillnader som finns mellan reportage publicerade i olika medier. Enligt slutsatserna i denna uppsats kan man se klara lingvistiska skillnader mellan texter publicerade på webben kontra pappersmedia. Förslag till fortsatt forskning är att göra en liknande textanalys som i den här uppsatsen men betydligt mer omfattande.

Nyckelord: New Journalism, ideologi, reportage, dokumentärjournalistik

Innehåll

1. Inledning	4
2. Syfte och frågeställning	4
3. Teoretiska utgångspunkter	4
Den ideala journalistiken.....	4
New Journalism.....	6
Faircloughs kritiska diskursanalys.....	7
Lingvistisk textanalys.....	9
4. Material och metodredovisning	10
Material och urval.....	10
Komparativ analys.....	11
Metodkritik.....	11
5. Resultat och analys	12
Fotboll efter döden.....	12
Reportaget som ideal journalistik.....	12
Ideologiska och politiska perspektiv.....	13
Ordval och metaforer.....	15
"You must win".....	15
Den ideala journalistiska sidan.....	16
Ideologi och politik.....	17
Lingvistisk uppbyggnad.....	18
Komparativ analys.....	18
8. Slutdiskussion	20
9. Referenslista	21

Inledning

I den här uppsatsen ska jag undersöka hur två journalistiska texter gestaltar sig i olika publiceringskanaler. Båda texterna är längre reportage som fallar in under den sportjournalistiska genren. Anledningen till att jag valt längre reportage är att det inte finns särskilt mycket forskning kring just längre texter och digitala medier, i jämförelse med rappare nyhetsjournalistik och digitala medier.

För att göra undersökningen tänker jag ställa texterna mellan två journalistiska motsatta fält. Det första fältet skulle man kunna kalla för idealjournalistiken, där skribenten följer vissa regler kring till exempel objektivitet, sanningsverifikation och ett neutralt förhållande till det man skriver om. Det andra fältet går under begreppet New Journalism och är en slags motsats till den ideala journalistiken, där skribenten tillåts att vara mer närvarande i texterna, ha åsikter kring olika värderingar i texterna samt använda berättartekniska grepp från skönlitteraturen för att skapa en speciell framtoning av berättelsen. Texterna kommer analyseras med hjälp av medie- och kommunikationsvetenskapliga begrepp såsom modalitet och transitivitet.

Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka åt vilket håll sportjournalistiska reportage dras åt, beroende på publiceringskanal. Fokus kommer ligga på att undersöka om ett reportage publicerat på nätet skiljer sig från ett reportage publicerat i ett pappersmagasin i avseende av ideala journalistiska drag eller drag av New Journalism.

Frågeställning: Skiljer sig sportjournalistiska reportage från varandra beroende på publiceringskanal, när det gäller drag av ideal journalistik och New Journalism?

Den här uppsatsen bör betraktas som ett första närmande till att kunna undersöka en sådan skillnad.

Teoretiska utgångspunkter

Den ideala journalistiken

För att kunna studera journalistik och undersöka dess utveckling i vare sig det gäller gammeldags tryckta medier eller digitala medier så måste man se på undersökningen ur

ett perspektiv där man först slår fast vad som uppfattas som journalistik och vad som bör uppfattas som journalistik. Vad som är bra journalistik kan tyckas vara en definitionsfråga utifrån egna tolkningar och åsikter och därför har jag valt att använda mig av en definition av journalistik som uppkommit genom de välkända medieforskarna Bill Kovach och Tom Rosenstiel's teorier. Framförallt är det genom den punktlista Kovach och Rosenstiel tar upp i sin bok *The elements of journalism* som kommer ligga till grund för den analys, kring begreppet ideal journalistik, som till viss del bygger min uppsats:

1. Its first loyalty is to citizens.
2. Its essence is a discipline of verification.
3. Its practitioners must maintain an independence from those they cover.
4. It must serve as an independent monitor of power.
5. It must provide a forum for public criticism and compromise.
6. It must strive to make the significant interesting and relevant.
7. It must keep the news comprehensive and proportional.
8. Its practitioners must be allowed to exercise their personal conscience.
9. Journalism's first obligation is to the truth.¹

Denna punktlista anser Kovach och Rosenstiel vara någon slags norm för vad ideal journalistik egentligen är. Det är dock viktigt att poängtera att den är framtagen med fokus på nyhetsjournalistik.. I metodkapitlet kommer jag mer detaljerat gå in på hur den här punktlistan kommer få betydelse för uppsatsen men i det stora hela handlar det om att definiera den ideala journalistiken.

Nationalencyklopedin har också en definition på vad som är journalistik;

journalisti'k, benämning på såväl insamling, urval, bearbetning och presentation av material i massmedier som på resultatet av denna verksamhet: det redaktionella innehållet i medierna. Journalistik avser ytterst att skildra verkligheten; den skiljer sig från skönlitteratur genom att inte syssla med fiktion och från vetenskapligt arbete genom krav på aktualitet. Benämningen journalistik avsåg ursprungligen nyheter och

---

¹ Kovach & Rosenstiel (2007).

reportage i tidningar och tidskrifter (jfr journal), men har senare breddats till att även omfatta radio och TV.²

Det som är viktigt att beakta i nationalencyklopedins definition är att journalistiken helt ska skildra verkligheten och på så sätt vara befriad från fiktion.

New Journalism

New Journalism är ett begrepp framtaget på 1970-talet för att beskriva den nya journalistiken inom tryckta medier. Det var 1973 som journalisten Tom Wolfe första gången myntade uttrycket och han gjorde det sedan han börjat jobba som reporter på *New York Herald Tribune*.³ New Journalism handlar om att en reporter gör ett journalistisk reportage men blandar in berättartekniska grepp från romanförfattare. Sedan begreppet uppkom har det förts en debatt kring hur mycket en reporter får låta fantasin ta över berättandet och hur mycket sanningen får friseras. För medievetare världen över har det varit svårt att dra gränsen för vad som är journalistik och vad som är fiktion. Svenske journalisten Jan Gradvall definierar begreppet med hjälp av författaren Marc Weingarten. Går man efter Weingartens definition är New Journalism "journalism that reads like fiction and rings with the truth of reported fact".⁴ Alltså journalistik som när man läser det uppfattas som fiktion, en påhittad berättad historia, men när man läser präglas texten av sanning, en sanning som uppnåtts genom rapporterad fakta. Ett dokumentärt sätt att berätta en sann historia men som ändå ges sken av att vara fiktion.

Även om begreppet myntades på 1970-talet fanns det redan på tidigt 1800-tal spår av det Tom Wolfe och Marc Weingarten kallade New Journalism. 1836 arbetade Charles Dickens som reporter på brittiska dagstidningen *Morning Chronicle*. Han fick i uppgift av redaktören att skriva om vad som hände på Londons gator och det var när han presenterade sin artikelserie som det började märkas att det var en slags ny journalistik han sysslade med. Förutom att bara intervjua människor på Londons gator valde Dickens att i sina artiklar gestalta människornas inre liv, vad de drömde om och vad de tänkte.⁵ Här kommer journalistiken i konflikt med fiktionen och Dickens egna reflektioner och tankar. Ifrågasättandet av New Journalism handlar om när

---

² <http://www.ne.se/journalistik>

³ The birth of New Journalism; An eyewitness report by Tom Wolfe, *New York Magazine* 1974, hämtad från <http://nymag.com/news/media/47353/>, 2013-03-12.

⁴ Gradvall, *Sydsvenskan*.

⁵ Gradvall, *Sydsvenskan*.

balansgången bryts, när det tummas på faktagranskandet och blir för mycket fiktion. Därför kan New Journalism påstås ligga i gränslandet mellan journalistik och fiktion.⁶

Sedan Tom Wolfes tid har det kommit en uppsjö av journalister som utvecklat New Journalism till vad det är idag. Med historien i beaktande har moderna journalister som Jon Kakauer, Ted Conover och Susan Orlean, för att några exempel, utvecklat New Journalism med en politisk medvetenhet, en sociologisk medvetenhet och med kulturella angelägenheter. Det har gjort New Journalism till den mest populära och inflytelserika utvecklingen av amerikansk litteratur i genren som kallas "non-fiction", alltså icke fiktion. Den mer moderna formen av New Journalism kallas The New New Journalism och är en utvecklad form av den ursprungliga definitionen från Tom Wolfe.⁷

Faircloughs kritiska diskursanalys

Jag tänker titta på de här frågorna kring New Journalism i digitala medier ur ett kritiskt diskursanalytiskt perspektiv. De journalistiska reportage jag tänker granska är diskursiva praktiker - där text produceras och konsumeras/tolkas - är det en form av praktik som konstituerar social och kulturell reproduktion. Sociala och kulturella praktiker har delvis en lingvistisk-diskursiv karaktär och det är också delvis genom dessa glasögon jag tänker analysera jämförelsen mellan reportagen. Språket är troligtvis det viktigaste i min undersökning och där jag med stor sannolikhet kan finna skillnader mellan det digitala och det tryckta. Jag kommer använda mig av Faircloughs kritiska diskursanalys som består av tre dimensioner. När det gäller reportagen jag ska analysera ser man dimensionerna på följande sätt, att det är en kommunikativ händelse:

1. Det är en text (tal, skrift eller blandning av språkliga och visuella)
2. Det är en diskursiv praktik som innebär produktion och konsumtion av texter.
3. Det är en social praktik.⁸

Den kritiska diskursanalysen har flera olika ingångar och grenar. Alla grenar har samma grunder även om de skiljer sig något från varandra. Jag ska analysera journalistiska texter, texter som i sin tur är produkter för hur vi använder språket. Den kritiska diskursanalysen menar att diskurser, till skillnad från i den vanliga

---

⁶ Gradvall, Sydsvenskan.

⁷ Boynton (2005) s.11

⁸ Winther-Jørgensen (1999) s.70-74.

diskursanalysen, inte är höjda över sitt sammanhang. Det innebär att diskursen kan påverkas av andra sociala praktiker och samhälleliga processer och diskursen uppstår och formas av den yttre världen runt omkring. Där ligger skillnaden i den kritiska diskursanalysen från den vanliga diskursanalysen.⁹

Den kritiska diskursanalysen blir aldrig helt opartisk och kan på så vis till viss del ifrågasättas som teorigrund för en vetenskaplig undersökning. Eftersom diskursen hjälper till att forma omvärlden kan det också få ideologiska effekter. Diskursen bidrar till att skapa och forma relationer och makter mellan olika grupper i samhället och eftersom den kritiska diskursanalysen förutsätter en kritisk ståndpunkt blir det omöjligt att hävda sig opartisk om man använder sig av en sådan metod i sin forskning.¹⁰

Norman Fairclough är i grunden lingvist och definierar diskursiva praktiker till det som omfattas av språkliga praktiker så som text och tal medan den mer vanliga diskursanalysen som menar att alla praktiker är diskursiva. En stor skillnad ligger därför i att Fairclough gör skillnad på diskursiva praktiker och andra sociala praktiker medan den vanliga diskursanalysen omfattar alla sociala praktiker, att allt vi gör och säger, utgör diskurser.¹¹

Jag tänker bygga min undersökning med huvudfokus på den lingvistiska textanalysen. För att göra det tänker jag främst undersöka de två viktiga grammatiska element som Fairclough tar upp i sin kritiska diskursanalys-teori. Det handlar om att titta på texternas transitivitet och modalitet. När man analyserar transitivitet undersöker man hur processer i en text förbinds med subjekt och objekt. Det vill säga, man undersöker hur människor och händelser framställs i en text. Antingen kan det vara som passiva objekt där ett händelseförlopp sker utan att en aktiv part syns. Men det kan också framställas med aktiva så kallade *agenter* som utför en handling eller skapar en process och på så vis blir ansvarig.¹² Transitivitet går hand i hand med den lingvistiska textanalysens syntaxanalys. Syntaxanalysen används för att avgöra vilket perspektiv ett skeende har. Om det är en handling eller en händelse med förklaringen att en handling är det någon som ansvarar för, medan en händelse bara är något som sker utan ansvar från någon.¹³ Det andra grammatiska elementet som ska undersökas är modalitet. Ordet modalitet betyder "sätt" och kan bäst beskrivas med att det finns olika sätt att framställa en känsla eller olika sätt att förhålla sig till ett påstående. Om en person i en text har en känsla

---

⁹ Winther-Jørgensen (1999) s.67-68.

¹⁰ Winther-Jørgensen (1999) s.69.

¹¹ Winther-Jørgensen (1999) s.71-72.

¹² Winther-Jørgensen (1999) s.87.

¹³ Bergström & Boréus (2005) s.299.

eller en åsikt finns det flera olika sätt att uttrycka känslan och åsikten, men som ändå får samma sak innebörd för den som läser. Beroende på vilket sätt man uttrycker sig på får konsekvenser för diskursens konstruktion och påverkar de sociala relationerna i texten och mellan författare och läsare. Modalitet har därför stor betydelse när man skriver, även om författaren inte är medveten om begreppet.¹⁴

Lingvistisk textanalys

En lingvistisk textanalys kan man använda sig av om man vill se texten ur olika perspektiv rent språkligt samt upptäcka dolda ideologiska budskap som inte uttrycks på ett tydligt och förklarande sätt direkt i texten. En lingvistisk textanalys kan ge ett djupare synsätt på en text till skillnad från om man läser den "på vanligt sätt". Med hjälp av en syntax- och metaforanalys kan man upptäcka och avgöra om det används metaforer i texten för att belysa ideologier eller händelser. Att göra en sådan analys behöver inte betyda att man kommer fram till något annat än att bara läsa texten på vanligt sätt, men det kan hjälpa till att bekräfta halvdolda budskap, budskap som vid vanlig läsning kanske uppfattas som otydliga.¹⁵

Går man även ner på detaljnivå i den kritiska lingvistikens så är enstaka ordval också viktiga att undersöka. Händelser i journalistiken kan få helt olika perspektiv beroende på vilket anföringsverb man använder sig av för att beskriva en händelse. Tar man källreferering i journalistiken som exempel så kan en text få helt olika perspektiv beroende på om de intervjuade i artikeln i textformen "uppger", "hävdar" eller "påstår" någonting, till skillnad från om en annan intervjuperson "berättar", "förklarar" eller "meddelar" någonting. Anföringsverben sätter stor prägel på texten innehåll även om det kan tyckas vara en väldigt simpel faktor, som man kanske inte ens tänker på vid "vanlig läsning" av en text.¹⁶

Genom att se på två journalistiska texter genom lingvistiskt textanalytiska glasögon tror jag mig kunna hitta både språkliga likheter och språkliga skillnader när det gäller publicering på webben eller i pappersform. De två journalistiska texter jag ska undersöka har ett mycket politiserat innehåll vilket gör det extra viktigt att undersöka eventuell ideologisk diskussion och se ur vilka perspektiv texten framställs. Det handlar om dokumentära reportage där intervjupersoner och källor refereras till frekvent, vilket också gör det viktigt att titta på detaljnivån i den kritiska lingvistikens.

---

¹⁴ Winther-Jørgensen (1999) s.87-88.

¹⁵ Bergström & Boréus (2005) s.299

¹⁶ Bergström & Boréus (2005) s.286

Material och metodredovisning

För att besvara min frågeställning kring reportagejournalistik i digitala medier kontra tryckta medier tänker jag göra en jämförelse mellan två skrivna reportage. I jämförelsen tänker jag använda mig av ett reportage, publicerat på Aftonbladets webb under 2011. På den andra sidan kommer jag ställa ett reportage från reportagetidskriften Offside med 78.000 läsare per nummer. (Orvesto 2011). Genom att ställa två reportage, från två av Sveriges mest respekterade medier, mot varandra tror jag att det kan bli lättare att komma fram till slutsatser med hjälp av den teoretiska grund jag utgår ifrån. Med hjälp av den komparativa analysen kan jag nå slutsatser kring frågor om faktagranskning, sanningsverifikation och regler kring olika publicistiska verktyg.

Material och urval

Källmaterial för den här uppsatsen är i grund och botten två skrivna, dokumentära reportage från två stora medier i Sverige. Först ut har jag valt att undersöka och analysera ett reportage från Aftonbladet, skrivet av fotbollsskribenten Erik Niva. Reportaget är *Al-Ahlys supportrar bytte fotbollen mot Kalasjnikovs - och räddade Benghazi* och publicerades 2011-09-26 på Aftonbladets webb. Samma vecka publicerades också texten i Aftonbladets papperstidning, men det faktum att reportaget är skrivet för att även publiceras på webben är en av anledningarna till att jag valt att ta med det i den här undersökningen. Reportaget är skrivet med dokumentär karaktär och det märks tydligt att skribenten Erik Niva är på plats i Libyen för att skriva om hur fotbollen kan hjälpa till att avsätta en diktator. Reportaget är skrivet av en fotbollsskribent men det är inte själva spelet fotboll som texten handlar om, utan sporten är satt i ett större sammanhang, ett samhällsperspektiv utifrån det Libyska samhället. På den andra sidan, där jag tänker analysera ett reportage från tryckt media, har jag valt reportaget *Fotboll på liv och död* från Fotbollsmagasinet Offside nummer 5, 2011, skrivet av fotbollsskribenten Anders Bengtsson. Även detta reportage är en längre dokumentär text. Precis som det digitala reportaget handlar det om fotboll ur ett större perspektiv än bara det som händer på fotbollsplanen. Artikeln från Offside utspelar sig i Sierra Leone, precis som Libyen ett afrikanskt land med liknande samhällsuppbyggnad. Det är också därför jag valt att ställa dessa två mot varandra.

Förutom att det ena reportaget är skrivet för att anpassas till webben och det andra är skrivet för att passa i tryckt form finns likheter mellan reportagen. Det är en förutsättning för att analysen ska kunna bli så korrekt som möjlig.

* Båda texterna handlar om fotbollens makt.

* Båda texterna utspelar sig i afrikanska U-länder och behandlar fotbollen som ett instrument för att beskriva det politiska läget i samhället.

Komparativ analys

I den komparativa analysen kommer jag först och främst undersöka reportagen separat och titta på de olika punkter jag tagit upp i min frågeställning. Därefter ska dessa analyser ställas mot varandra i en slags jämförelse för att kunna hitta likheter och skillnader. Dessa avvikelser från varandra ska i utgångspunkt undersökas med hjälp av teorier jag tagit upp i teorikapitlet.

Metodkritik

De brister jag kan finna i den här metoden är att det är svårt att argumentera för dess vetenskapliga styrka. Två reportage kan inte ensamma vara representativa för en hel genre av texter, och på så sätt ensamma ligga till grund för en hel vetenskaplig undersökning. Det finns också en brist i att det är två olika personer som skrivit texterna. Då måste man komma ihåg att de båda skribenter har egna uppfattningar och tolkningar av den information som man återger i sina texter. Hade det varit samma person som skrivit båda texterna, men till olika medium, hade det varit enklare att peka ut skillnader mellan digital textframställning och text skriven enbart för press. Med bara två texter är det svårt att få fram en talande bild av "så här ser det ut" i den digitala journalistiken kontra den tryckta journalistiken. Hade jag i stället haft 20 texter från den digitala journalistiken och 20 texter från den tryckta journalistiken skulle man med stor sannolikhet lättare kunna urskilja både likheter och skillnader som på så sätt är talande för respektive sida. Det finns det dock varken utrymme eller tid för i den här uppsatsen. Nu måste jag i analysen, förutom texternas rent tekniska innehåll, också väga in att författarna har olika omvärldsuppfattningar, olika bakgrund och olika kunskaper. Kanske har författarna inte medvetet anpassat sina texter för tryckt media kontra digital media.

Eftersom det finns vissa problem med forskningsmetoderna bör den här uppsatsen inte ses som en slutgiltig undersökning av hur sportjournalistiska reportage kan skilja sig

beroende på publiceringskalan, utan snarare mer som ett första närmande mot att kunna göra en mer omfattande undersökning.

Resultat och analys

Fotboll efter döden

Erik Niva är journalist på Aftonbladet. Under 2011 skrev han en reportagesamling som fick namnet *Fotboll efter döden*. Konceptet gick ut på att i djupgående reportage beskriva fotbollens kraft för människor i utsatta katastrofsituationer. Bland annat skrev han reportage som handlade om hur fotbollen hjälpte drabbade att gå vidare efter naturkatastrofer och terrorattacker.

Jag har valt ut ett av dessa reportage som jag tänker analysera i den här uppsatsen. Som tidigare nämnt är det utvalda reportaget *Al-Ahlys supportrar bytte fotbollen mot Kalasjnikovs - och räddade Benghazi* och publicerades 2011-09-26 på Aftonbladets webb. Erik Niva är på plats i Libyen och skriver om människor som fått sina liv förstörda av den dåvarande regerande diktatorn Muammar Gadaffi. Reportaget är uppbyggt med intervjuer av tre personer med olika position inom den inhemska fotbollen i Libyen. En av dem är fotbollsspelare och två är supportrar. Människorna får berätta sin historia och fokus ligger på landets politiska läge med Muammar Gadaffi vid styret och den politiserade fotbollsrörelsen i landet.

Reportaget som ideal journalistik

Utifrån de teorier jag avänder mig av ska det försöka avgöras om reportaget dras åt New Journalism eller den mer ideala journalistiken.

Reportaget är skrivet för publiken och inte för någon styrande makt och det är definitivt ingen fabrikation av sanningen då intervjuerna sker med människor på plats och hela texten bygger på citat från dessa istället för fakta som måste verifieras. Läsaren får själv göra tolkningar utifrån egna perspektiv och erfarenheter. Även om citaten och uttalanden från intervjupersonerna inte skulle vara sanningsenliga så är de återgivna på ett journalistiskt sätt och uppfyller därför sanningskravet i den ideala journalistiken.

Samtidigt skildrar reportaget ett samhälle starkt politiserat och styrt av en ensam makt. Men för att skildra verkligheten och vardagen har reportaget bara utrymme för den ena sidan, folkets sida, medan den styrande sidan inte får komma till tals alls i reportaget.

Kanske är det en självklarhet att man, i ett reportage om fotbollens plats i det Libyska samhället, inte intervjuar diktatorn Muammar Gadaffi själv. Det kan såklart vara ett problem rent praktiskt. Men på något sätt måste båda sidor av ett problem komma till tals för att inte reportaget ska bli ledande åt ena eller andra hållet. Då försvinner både neutralitetsaspekten och friheten att som läsare själv tolka materialet. I den digitala åldern vi lever i idag bestämmer inte längre journalisten vad publiken ska få reda på. Även om Erik Nivas reportage aldrig hade gjorts så hade publiken på ett eller annat sätt kunnat läsa liknande texter om hur regimen i Libyen förstör livet för många människor. Jämför man reportaget med en nyhetstext om samma ämne så innehåller reportaget tolkning och analys kring ämnet, men framför allt så hjälper journalisten i ett reportage till att verifiera vilken information som är trovärdig och framställer den därefter så att publiken kan ta in informationen.¹⁷

Ideologiska och politiska perspektiv

Det finns en tydlig linje i texten om Al Ahlys supportrar av Erik Niva. Den fokuserar på de förtryckta människorna, de som ställs i underläge mot den diktatoriska makten. De unga män som beskrivs och får komma till tals i texten beskrivs enligt Faircloughs teori som agenter, alltså de som är aktiva i texten. Det finns en tydlig agenda och det är att framställa de tre unga männen i texten som svaga, utsatta och förtryckta samtidigt som de gör uppror och blir upphaussade som hjältar. Det ideologiska och politiska perspektivet är tydligt, även om textens syfte är att skildra en verklighet för miljontals människor i ett av världens fattigaste länder och hårdast styrande diktaturer så är det bara ena sidan som får komma till tals. Genom att välja att bara ge ena sidan rösten görs också ett ideologiskt och politiskt aktivt val. Genom att bara ge den förtryckta sidan en röst i texten kan man med största sannolikhet räkna ut redan på förhand vad texten kommer handla om, innan intervjuerna ens gjorts.

För att göra en lingvistisk textanalys ur ett kritiskt diskursanalytiskt perspektiv behöver man gå ner och titta på det rent språkliga, både när det gäller ordval i texten men också meningsuppbyggnad. I texten om fotboll efter döden finns flera partier där man kan analysera transitivitet och modalitet och koppla det till olika ideologiska och politiska relationer. I ett nytt stycke på sidan tre av Erik Nivas text är ett tydligt exempel på ett stycke där man kan analysera transitivitet och klargöra att det är konstitutionerande för den sociala och politiska relationen i texten:

---

¹⁷ Kovach & Rosenstiel (2007) s.24

"Första intrycket är ju att han är för ung.

Mohamed Said är 27.

Och det var ju redan sommaren 2000 som familjen Gadaffi förklarade krig mot fotbollsfansen runt Al-Ahly."¹⁸

I detta stycke finns en agent och det är familjen Gadaffi. Meningen hade kunnat formuleras utan agent och på så vis blivit passiv där subjekt och objekt inte kunnat förbindas. Då hade slutmeningen kunnat formuleras på följande sätt:

Och det var ju redan sommaren 2000 som fotbollsfansen runt Al-Ahly drabbades av krig.

Vid en sådan satskonstruktion finns inget ansvar och fokus hamnar istället på effekterna av handlingen, snarare än subjektet som utfört handlingen. Niva valde att konstruera en sats där Gadaffi är aktiv som ansvarstagare för negativa handlingar och på så vis konstitutioneras en ideologisk och politisk ställning i texten som för en process mot Gadaffi och regimen medan Mohamed Said är ett offer.

När det gäller modalitet är det svårt att analysera känslor och åsikter från intervjuobjekt i texten eftersom det är en journalistisk text. Och som fastställs av Kovach och Rosenstiel så strävar journalistiken efter att framställa sanningen. Det innebär att återgivna citat från intervjupersoner bör vara återgivna så som det är sagda av personerna själva. Därför är det svårt att hålla författaren av texten ansvarig för modaliteten i sats där det förekommer citat. Däremot kan man analysera andra stycken i texten där författaren själv har möjlighet att välja modalitet och därmed konstitutionera hur texten ska styras ideologiskt och politiskt. Ett exempel på mening finns på sidan fyra av Erik Nivas text:

"Precis som i de flesta hem här omkring är jalusierna stängda där vi sitter.

Där det tidigare varit skönt att slippa eftermiddagssolen känns det nu instängt i rummet, nästan klaustrofobiskt."¹⁹

Här sker en ren upplevelsebeskrivning av författaren och det är svårt att kontrollera sanningshalten i sådana beskrivningar. En slags modalitet är sanning och i det här fallet sätter sig författaren i en position där det uttrycks en osäkerhet kring hur en känsla ska

---

¹⁸ Niva (2011) s.3

¹⁹ Niva (2011) s.4

beskrivas. Att använda ordet "nästan" före klaustrofobiskt ger en mindre grad av säkerhet än om meningen hade varit "...känns det nu instängt i rummet, klaustrofobiskt". Då hade det framstått som en bestämd och oomtvistlig känsla av ett klaustrofobiskt tillstånd, nu får istället läsare själv tolka påståendet eftersom klaustrofobi mer än en individuell känsla än ett bestämt känslotillstånd.

Ordval och metaforer

När det gäller citationen i texten håller den en genomgående passiv ställning när det gäller att vägleda texten med anföringsverb. Vid ett fåtal tillfällen används anföringsverb innan citaten men aldrig efteråt. Det är underförstått vem i texten som citeras var och därför används inte anföringsverb. Eftersom det är onödigt, rent journalistiskt, används det inte och det hjälper också texten att behålla sin neutralitet gällande vägledning av läsare till olika ideologiska och politiska ståndpunkter. Citaten blir inte laddade åt ena eller andra hållet eftersom de är helt fristående från författarens beskrivning av hur de framställs.

Inom journalistiken finns ett vanligt begrepp som kallas för "show, don't tell" vilket går ut på att författaren ska försöka visa läsaren en upplevelse istället för att berätta om upplevelsen.²⁰ För att göra det är metaforer en mycket viktig nyckel. Metaforer skapar igenkänningsfaktorer hos publiken vilket gör det lättare för publiken att föreställa sig det som skrivs. Erik Niva jobbar dock mer med "tell" istället för "show" i det här reportaget, vilket gör det svårt att göra en metaforanalys i texten, eftersom metaforer lyser med sin frånvaro. Ett exempel på när Niva använder "tell" istället för "show" finns i meningen jag citerat längre upp på denna sida. Niva beskriver hur rummet känns instängt och klaustrofobiskt istället för att måla upp en bild av rummet med hjälp av metaforer.

"You Must Win"

Nu är det dags att analysera det tryckta reportaget. Från det fattiga och krigsdrabbade Libyen har vi flyttats till det fattiga och krigsdrabbade Sierra Leone. Reportaget finns publicerat i fotbollsmagasinet Offside #5 2011 och är skrivet av journalisten Anders Bengtsson. I det här reportaget får man följa två svenska män som är förbundskaptener i Sierra Leones fotbollslandslag. Precis som i webbreportage från Aftonbladet får man följa det politiska spelet i landet och fotbollen ligger i skymundan även om den är

---

²⁰ Wells (1999) s.65

huvudämne i texten. Det förekommer mycket intervjuer både med förbundskaptenerna, men också med supportrar, ledare i landslagsstaben och inhemska politiker. En stor del av reportaget är uppbyggt kring författarens egna tolkningar och upplevelser.

Den ideala journalistiska sidan

Utifrån det ideala journalistiska perspektivet kan man till viss del ifrågasätta skribenten Anders Bengtssons neutralitet och objektivitet kring vad han själv skriver om. Han följer Sierra Leones landslag i fotboll under en tid och huvudfokus för reportaget ligger på de två svenska förbundskaptenerna L-O Mattsson och Lennart Andersson. Att det är två svenska förbundskapteners gör att det finns större allmänintresse att läsa reportaget hos publiken, men samtidigt blir inte författaren i fråga helt oberoende från de personer han bevakar. Oavsett om reportaget är en korrekt återgivning och skildring av verkligheten eller inte så skapas ändå en bild av att de svenska förbundskaptenerna får en särställning i reportaget jämfört med den övriga ledarstaben i Sierra Leones landslag. Exempelvis tar Bengtsson flera gånger upp exempel på hur Sierra Leones fotbollförbund med ledarstab motarbetar de svenska förbundskaptenerna:

"Vid sin sida hade han Christian Cole, den tidigare förbundskaptenen som i och med L-O:s anställning hade degraderats till assisterande tränare. Enligt L-O försökte Cole konstant sabotera för honom. Han beordrade spelare att komma till samlingar vid andra tider än vad L-O sagt. Han pratade krio med spelarna så att inte L-O skulle förstå. Han gjorde allt han kunde för att laget skulle förlora, vilket skulle innebära att L-O fick sparken och att Cole skulle bli förbundskapten på nytt."²¹

Uppgifterna som L-O Mattsson ger till Bengtsson är ingenting som kan styrkas genom annan bevisning i texten utan är helt och hållet hörsägen från den svenska förbundskaptenen och på så sätt kan det lätt uppfattas som om texten har en styrd agenda där människorna i texten ska framställas på ett visst sätt. Därför kan trovärdigheten till viss del ifrågasättas.

Dock följer det här reportaget flera faktorer som gäller den ideala journalistiken. Det finns en relevans i det Bengtsson rapporterar kring och han använder berättartekniska grepp för att framställa informationen på ett intressant sätt.

---

²¹ Bengtsson (2011) s.51

Det finns fler faktorer att ta hänsyn till när man skriver journalistiska texter än de nio som tas upp i teorin, men de anses vara för vaga och svårdefinierade för att tas upp som obligatoriska element för ideal journalistik.²²

Ideologi och politik

Det här reportaget har en grundinställning att låta de motarbetade komma till tals. På så sätt sätts agendan tidigt och texten pekar direkt ut en riktning om vilka personer i texten som är "goda" och vilka som är "onda". De svenska förbundskaptenerna är det utsatta medan Sierra Leones fotbollförbund med ledarstab är de ansvariga för skeenden i texten, de blir på så sätt agenter enligt den kritiska diskursanalysen. Den ideologiska och politiska agendan i reportaget går hand i hand med analysen kring neutraliteten från huvudpersonerna som granskas. Genomgående i reportaget görs framställningar av ett korrupt fotbollförbund i landet och det är svenskarna som är utsatta trots att de inte gör någonting fel. Exempel på detta:

*Jag frågar L-O varför han gör det här. Varför han lämnar sin familj hemma i Uddevalla för att arbeta åt ett förbund som är så uppenbart korrupt, och där många inte vill något annat än att han ska misslyckas.*²³

I det här textutdraget gör författaren sin egen tolkning av de uppgifter han fått in. Han gör tolkningen att förbundet är "uppenbart korrupt" och därmed matas också läsare med samma information och samma tolkning. Rent journalistiskt är det bristfälligt att informationen som författaren matar läsaren med bara kommer från den ena sidan, den svenska sidan som den svenska publiken kan relatera till. Därmed sätter författaren en ideologisk och politisk ståndpunkt som det blir svårt för läsaren att ifrågasätta. Hade författaren istället formulerat meningen på ett mer öppet sätt hade läsaren själv kunnat få göra tolkningen kring huruvida förbundet är korrupt eller inte, med hjälp av den egna världsbilden och egna kunskaper tillsammans med uppgifterna som framkommit i reportaget som ren fakta.

Den här ideologiska och politiska analysen går emot synen på ideal journalistik eftersom det är svårt att verifiera sanningen när en åsikt och uppfattning så som

---

²² Kovach & Rosenstiel (2007) s.13.

²³ Bengtsson (2011) s.57

tolkningen att förbundet är "uppenbart korrupt" kommer från en av intervjupersonerna i texten, utan att den andra sidan får ge sin åsikt eller försvara sig mot den tolkningen.

Lingvistisk uppbyggnad

Författaren använder anföringsverben för att sätta en känsla och för att visa på vilket sätt människorna i texten pratar. Vid en vanligt samtal används oftast det vanliga "säger" men för att på ett enkelt sätt gestalta människornas humör och personligheter använder författaren med känsloladdade anföringsverb. Exempel på anföringsverb som förekommer är "hånkrattar", "suckar" och "harklar sig". Det man kan läsa av utifrån detta är att de som förknippas med negativa anföringsverb som "suckar" är de personer som gestaltas som svaga och utsatta i texten, medan de personer som förknippas med mer positiva eller överlägsna anföringsverb så som "hånkrattar" är de människor med stor makt i texten, d.v.s de ansvariga agenterna. Den slutsats man kan dra av den analysen är att författaren ännu tydligare vill gestalta maktförhållandena i texten utan att skriva ut dessa i klartext.

Metaforer lyser med sin frånvaro i det här reportaget. Ofta får man läsa beskrivningar av olika händelser och situationer istället för ett illustrerat gestaltande med metaforer. En anledning till detta kan vara att författaren som skrivit reportaget har en fotograf med sig och i reportaget finns ett tiotal bilder publicerade. Dessa bilder gestaltar det som skrivs i texten på ett närvarande sätt och det kan vara därför texten är befriad från mer målande miljöbeskrivningar och metaforer, eftersom dessa ändå finns på bild.

Komparativ analys

Nu har två journalistiska texter analyserats på vardera håll. Nu är det dags att jämföra analysernas resultat och titta på likheter mellan texterna och skillnader mellan texterna, för att kunna se hur förhållandet mellan journalistisk text i digitala medier och journalistisk text i tryckta medier ser ut.

Båda texterna är uppbyggda kring intervjuer med människor som får uttala sig kring fakta, upplevelser och tolkningar. Skillnaden mellan texter ur den synvinkeln är att i Nivas text är citaten fristående utan tolkning och värdering från författaren synligt i texten medan Bengtsson i sitt reportage på flera ställen använder åsikter och tolkningar i intervjuerna som fakta. På så vis kan sanningshalten och möjlighet till verifikation av fakta anses svårare i det tryckta reportaget än i reportaget publicerat på webben.

Även om båda reportagen har en tydlig agenda där man står på den svagas sida och låter den svaga sidan kritisera och ha åsikter om den starka sidan, utan motreaktion eftersom maktsidan inte får komma till tals i reportagen, så står ändå Niva mer neutralt från sina intervjupersoner. Människorna i Aftonbladets reportage får berätta sin historia utan att saker som sägs används senare i texten för att förstärka en åsikt eller en tolkning av ett skeende. I Offsides reportage är inte författaren lika neutralt kopplad till intervjupersonerna eftersom huvudpersonerna är svenskar medan maktsidan är afrikaner som enligt vad författaren själv skriver i reportaget "pratar krio, ett afrikanskt språk som han inte förstår". Det gör att kommunikationen begränsar hans intervjumöjligheter vilket gör att svenskarna i texten får mer utrymme för sina åsikter och upplevelser än någon annan.

När det gäller ideologisk och politisk ståndpunkt står sig reportagen väldigt lika. Redan på förhand kan man urskilja att syftet med reportagen är att belysa en svagare grupp i samhällets kamp mot den grupp som har makten. Båda reportagen använder sig av så kallade agenter, alltså håller maktsidan som ansvarig för negativa händelser i texterna, i stället för att se det som neutrala skeenden. Ingen av författarna har heller låtit maktsidan få komma till tals i texterna. Det är i stället den svaga sidan som får berätta sin historia, där kritik mot maktsidan ingår, utan att den sidan får försvara sig eller komma med egna synpunkter och tolkningar. Transivitet och modalitet skiljer sig alltså inte så mycket mellan texterna eftersom båda använder sig av agenter i formuleringarna och meningsuppbyggnaderna.

När det gäller anföringsverb så skiljer sig texterna åt ganska mycket. Aftonbladets text är i princip helt befriad från anföringsverb, där citatens innehåll är viktigare än på vilket sätt det framförs. I Offsides text förekommer anföringsverb oftare. Där är det viktigare att gestalta i vilket känslotillstånd intervjupersonerna som pratar befinner sig i under intervjuerna. Metaforer är någonting som inte förekommer i dessa två texter, därför var metaforanalysen enkel att göra. Båda författarna använder mer "tell" än "show" och det ger läsaren mindre utrymme för egen tolkning utifrån målade beskrivningar med metaforer. Målade gestaltningar med metaforer tar mer plats än en enkel beskrivning av ett skeende och på den punkten har författarna agerat på samma sätt.

Slutdiskussion

Utifrån den här undersökningen går det att konstatera att det finns vissa lingvistiska skillnader mellan Aftonbladets reportage och Offsides reportage.

Aftonbladets reportages dras mer åt hållet mot den ideala journalistiken där återberättandet av verkligheten ligger i fokus. Citaten är återgivna utan värdering från författaren och informationen får stå fristående utan tolkning av densamma. Den lingvistiska textanalysen med modalitet, transitivitet och anföringsverb i fokus visar också att Aftonbladets reportage fokuserar mer på innehållet i själva texten än på hur texten framställs och gestaltas. Därför kan man dra slutsatsen att det webbaserade reportaget saknar tydliga drag åt New Journalism och istället landar närmare den ideala journalistiken. När det gäller Offsides reportage är det annorlunda. Där får författaren själv ta plats i texten och både värdera och tolka information och citat på ett sätt som inte är lika tydligt med den ideala journalistiken. Textanalysen visar att, utöver innehållet, är det viktigt hur texten gestaltas och framställs. Där använder författaren mer berättartekniska grepp från den skönlitterära världen, där författaren med hjälp av anföringsverb gestaltar känslor och miljöer på ett helt annat sätt.

Undersöker man också hur texterna framställs utifrån de teoretiska begreppen kan man se att det tryckta reportaget drar mer åt New Journalism i avseende av den politiska medvetenheten, den kulturella angelägenheten och sociologiska aspekter. Det hänger ihop med det rent språkliga där gestaltning av känslor, människor och miljöer avspeglar ett kulturellt och sociologiskt tillstånd i texterna. När det gäller det webbpublicerade reportaget är det mer strikt och neutralt när det gäller dessa aspekter, och det hänger troligtvis ihop med att texten försöker följa en striktare linje i den ideala journalistiken snarare än den mer friare New Journalism-genren.

För att svara på frågeställningen om reportagen skiljer sig beroende på publiceringskanal i avseende av ideal journalistik och New Journalism kan man konstatera att det finns en skillnad. Det går inte att till hundra procent genrebestämma reportagen, men utifrån undersökningen går det att fastställa att det är två journalistiska texter som dras mot olika publicistiska fält. Det webbpublicerade reportaget tenderar att dras mer åt den mer gammaldags ideala journalistiken medan det tryckta reportaget visar tendenser åt New Journalism-hållet.

Referenslista

Böcker

Winther-Jørgensen Marianne och Philips Louise (1999) *Diskursanalys som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur.

Boynton Robert S (2005) *The New New Journalism*, New York: Vintage Books.

Boréus Kristina och Bergström Göran (red.) (2005) *Textens mening och makt - metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Lund: Studentlitteratur.

Kovach Bill och Rosenstiel Tom (2007 andra utgåvan) *The Elements Of Journalism - what newspeople should now and the public show expect*, Kalifornien: Three Rivers Press.

Wells Gordon (1999) *How to write non-fiction books - writers guide*, Writers' Bookshop.

Internetkällor

The birth of New Journalism; An eyewitness report by Tom Wolfe, New York Magazine 1974, hämtad från <http://nymag.com/news/media/47353/>, 2013-03-12.

Jan Gradvall om New Journalism, Jan Gradvall, Sydsvenskan, hämtad från <http://www.sydsvenskan.se/kultur--nojen/jan-gradvall-om-new-journalism/>, 2013-03-12

Källmaterial

Niva Erik, *Al-Ahlys supportrar bytte fotbollen mot kalasjnikovs – och räddade Benghazi*, publicerad 2011-09-26 på www.aftonbladet.se. Direktlänk:

[<http://www.aftonbladet.se/nyheter/fotbollefterdoden/article13672238.ab>]

Bengtsson Anders, *You Must Win*, publicerad i Offside #5 2011 (s.42-74), Trydells Laholm.